

BAKGRUND

Socialt entreprenörskap i Sverige

Historia

I Sverige introducerades begreppet "socialt entreprenörskap" på 1980-talet, men det finns dock ingen vedertagen definition och användning av termen. Sociala entreprenörskap används och definieras i stor utsträckning som olika kooperativ, icke-vinst drivande organisationer eller kommunala bolag.

Juridisk form

Det finns inte någon juridisk form av socialt entreprenörskap i Sverige. Sociala företag kan inte registreras hos varken Bolagsverket eller Skatteverket i den formen. I den nuvarande lagstiftningen gäller samma lagar och regler som för vilket företag som helst, oavsett om det är ett socialt företag eller om det har ett specifikt samhällsförändrande syfte. Sociala företag betecknas således ofta juridiskt som ett kooperativ, ideell förening, stiftelse eller aktiebolag.

Sektorer

Svenska sociala företag är främst verksamma inom hälsosektorn, hushålls- och sociala tjänster, hantverk, jordbruk och trädgårdsarbete men även inom branscher som försäljning, affärsverksamheter samt hotell och restaurangbranschen. De främsta verksamhetsområdena är framförallt hälso- och sjukvård, omsorg, utbildning och hushållsnära tjänster.

Nationell policy

Inget specifikt departement eller statlig myndighet har ett huvudansvar för sociala företag, vilket innebär att det inte finns någon officiell statistik. Tillväxtverket upprättade under 2008 ett register där sociala företag frivilligt kunde registrera sin verksamhet och under 2010 startades en ny webbplats för information om (arbetsintegrerade) sociala företag. Den listan visar att det i början av 2014 fanns 310 sociala företag

spridda över hela landet med 9650 personer i verksamheten, varav 3000 av dessa som anställda. Antalet sociala företag har därefter stadigt ökat i jämförelse från 2008 då det fanns omkring 150 sociala företag. Det genomsnittliga företaget har mellan 10-30 verksamma personer, även om storleken varierar från ett par till 500 anställda.

Stöd till sociala företag

Det finns flera olika sorters stöd för sociala företag. Bland annat kan kommuner bistå med varierande stöd till sociala företag och en del kommuner har allokerat specifika resurser för sociala företag. Finsam är ett finansiellt samordningsförbund som samordnar gemensamma insatser och samverkar för att skapa fler lokala partnerskap. Arbetsförmedlingen ansvarar för praktikplatsprogram och arbetsmarknadsåtgärder, Tillväxtverket har ett särskilt program för socialt entreprenörskap samt stödjer Coompanion som har en rådgivande funktion till sociala företag. CSES, Centrum för Socialt Företagande i Stockholm, har inkubatorer som också fungerar som stöd.

Framtiden för ekosystemet

Sverige som välfärdsstat har en lång och gedigen tradition av en stark ideell sektor med föreningar och icke-vinstdrivande organisationer genom folkrörelser och kooperativ på lokal, regional och nationell nivå. Den politiska miljön har emellertid ändrats betydligt under de senaste decennierna. En ny våg av företag ledda av kvinnor har vuxit fram. Kvinnliga företagsledare uppmuntrades av den förra alliansregeringen att skapa privata, alternativa lösningar inom välfärdsystemet. Flertalet politiska initiativ togs under 2000-talet som kan ses som ett systematiskt försök till att öka samarbetet mellan den offentliga ekonomin och den sociala ekonomin.

Recommendations for Policy Makers

- *Establishment of a national commonly used definition of "social enterprise"
- *Establishment of a legal form of "social enterprise"
- *A recognised government institution or agency responsible for social enterprises
- *Improved tax rates specifically for social enterprises
- *Governmental or regional investment in national incubator or mentoring programs
- *Investments in national social entrepreneur conferences for fundraising
- *Preferences given to social enterprises in communal procurement

REFERENSLISTA

Rapporter och publikationer :

Braunerhjelm Pontus, Holmquist Carin, Adenfelt Maria, Thulin Per and Jorstig, Mikael, 'Entreprenörskap i Sverige - en nationell rapport 2014', Entreprenörskapsforum, Tabergs AB, 2014 / Kreichberg Johan and Orelund Carl, 'Anställd idag, företagare imorgon - En analys av kvinnors företagande i Sverige', Svenskt Näringsliv, 2008 / 'A map of social enterprises and their eco-systems in Europe. Country Report: Sweden', European Commission and ICF Consulting Services, 2014 / 'Företagen som öppnar dörren till arbetslivet. Arbetsintegrerade sociala företag i Sverige 2012', Tillväxtverket, 2012 / 'Socialt entreprenörskap og social innovation. Kartläggning av insatser for social entreprenörskap og social innovation i Norden', Nordiska ministerrådet, Rosendahls-Schultz Grafisk, 2014 / 'The status of social entrepreneurship in Sweden 2013', Tillväxtverket, 2013.

Webpages:

Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens roll vid socialt företagande. <http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Var-verksamhet/Projekt-och-samarbeten/Rehabilitering-till-arbete/Socialt-foretagande.html> [accessed 2015-04-01] / Mötesplats Social Innovation. CSES om praktik och trender för socialt entreprenörskap. <http://www.socialinnovation.se/sv/cses-om-praktik-och-trender-for-socialt-entreprenörskap/> [accessed 2015-05-03] / Svenskt näringsliv. Anställd idag, företagare imorgon - en analys av kvinnors företagande i Sverige. 2008. http://www.svensktnaringsliv.se/material/rapporter/anstalld-idag-foretagare-imorgon-en-analys-av-kvinnors-foretagand_561295.html [accessed 2015-04-02] / Tillväxtverket. Kunskap och statistik. <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/samhallsentreprenörskapochsocialinnovationer/kunskapochstatistik.4.2b7844c13856c63b4c548.html> [accessed 2015-04-01]

Undersökning & intervjuer:

En undersökning gjord av European Women's Lobby om socialt entreprenörskap besvarades av 28 svenska kvinnliga sociala entreprenörer mellan april och maj 2015. / Telefonintervjuer genomfördes av European Women's Lobby med sju svenska kvinnliga entreprenörer i Sverige mellan april och maj 2015.

Interviews with the following women social entrepreneurs:

Evelina Lundqvist- The Good Tribe / Elin Wernquist- Barnrattsbyrån / Nathalie Aldana- Nathalie's Direct Trade / Nina Forsberg- Barista Coffee Shop / Renee Danielsson- ABIS / Nicole Rehnstrom- Idekoll

ABOUT THE PROJECT

Denna mini-rapport bygger på empirisk data från februari till maj 2015 i Sverige, på uppdrag av European Women's Lobby. De använda underlagen samlades in via research, en undersökning på svenska som besvarades av 28 kvinnor samt genom sju djupgående semi-strukturerade intervjuer med kvinnliga sociala entreprenörer. Intervjuerna genomfördes utifrån ett feministiskt perspektiv och intervjuemetodik.

Projektets resultat är en del utav ett 1-årigt pilotprojekt under namnet WEstart: Mapping Women's Social Entrepreneurship in Europe, initierat av European Women's Lobby.

Mer information om WEstart finns på:

www.womenlobby.org or www.WEstartEurope.org

PHOTO CREDITS

p.2 © Barnrattsbyrå. [Photograph]. Retrieved 1 September, 2015 from <http://www.childhood.se/nyheter/aktuellt/e-1>
p.3 © Elin Wernquist, Barnrattsbyrå. [Photograph]. Retrieved 1 September, 2015 from <http://www.metrojobb.se/artikel/7917-elin-fick-st%C3%B6d-f%C3%B6r-att-kunna-hj%C3%A4lpa-barn>
p.4 © Nathalie Aldana, Nathalie's Direct Trade. [Photographs]. Reprinted with permission.

MINI-REPORT

Kvinnors sociala entreprenörskap i

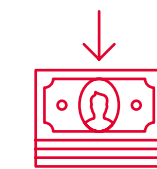
SVERIGE

En drivkraft för social förändring i Europa och utomlands

Long active in the country's social sector, women social entrepreneurs in Sweden are running successful social enterprises with both national and international impact.

SNAPSHOT*

*Out of 28 women surveyed

Over half of women surveyed have an annual revenue of **more than 50,000€**

Average length of operation of a woman's social enterprise is between **3 & 5 YEARS**

44% of women social entrepreneurs have care responsibilities

90% of the profits are reinvested back into the organisation's social mission (by the majority of women social entrepreneurs)

The majority have upwards of revenue coming from the market **61%**

Between **1 and 3** full-time jobs are generated by women-led social enterprises on average

"Att arbeta för något som du vet gör en skillnad är så mycket mer värt än att bli miljonär"

Nina Forsberg

CO-FOUNDER OF BARISTA CAFES
(a social enterprise that offers fairtrade coffee and supports a UN program for children's education)

VIKTIGA RESULTAT

EKO SYSTEM

• Under 2014 fanns det 310 sociala företag i Sverige • Inget departement eller myndighet är huvudansvarigt för sociala företag och det finns heller ingen juridisk form för "sociala företag"

SEKTORER

• Vård och omsorg, information och kommunikation, utbildning, administration och övriga hushållsnära tjänster

UPPDAG

MOTIVATION

• En önskan om att skaffa sig nya färdigheter och utvecklas professionellt, en passion för sociala förändringar, en personlig erfarenhet av en samhällsfråga eller en innovativ ny idé för en process eller en produkt

HINDER OCH UTMANINGAR

• Brist på finansiering, strukturella och politiska hinder, bristande synlighet på nationell nivå, få förebilder och framgångsrika exempel

GENUS

• Kvinnor hanterar sitt sociala företagande på ett sätt som inkluderar deltagande och samarbete • Kvinnor upplever sig ha en större relation till, och ha mer passion för sitt sociala ändamål

INVERKAN

• Goda intäkter och jobbskapande, en positiv medvetenhet hos allmänheten om specifika samhällsfrågor • Majoriteten mäter samhällsnytta och försöker ha en nationell påverkan

TABLE OF CONTENTS

p2 Bakgrund • p3 Kvinnor som sociala entreprenörer • p5 Social inverkan och samhällsnytta • p6 Rekommendationer • p6 Referenslista, om projektet

FALLSTUDIE

Barnrättsbyrån Elin Wernquist, grundare av Barnrättsbyrån

Elin Wernquist, grundaren av Barnrättsbyrån, var engagerad i flera organisationer och projekt i Storbritannien och i Sverige när hon upplevde att det fanns ett bristande stöd till utsatta barn. Motiverad av det hon hade bevittnat och upplevt utvecklade Elin en idé för en barnrättsorganisation, som grundades på redan befintliga modeller och metodik. Elin startade därför Barnrättsbyrån med två vänner, en organisation och en plats för alla barn och ungdomar, framförallt utsatta barn, att komma till för att få hjälp. Barnen kan få juridisk hjälp, rådgivning och stöd med kontakter till myndigheter. Organisationens syfte är densamma i dag som vid starten – att stärka enskilda barns rättigheter i Sverige. "En av anledningarna till att vi började kämpa för det här var för att vi hade en del erfarenhet av att arbeta med utsatta grupper och såg samhällets alla brister", säger hon. Elin hade stor drivkraft och tro på deras idéer, även om andra inte alltid tog dem på allvar, i synnerhet äldre män. "... jag upplevde att om jag satte ner foten och höjde rösten, så kanske jag kunde känna som att jag uppfattades mer som uppstudsigt än att jag hade en skarp åsikt", säger hon. Trots utmaningarna har ett starkt lagarbete gjort Barnrättsbyrån till en framgångssaga.

"Vi vill skapa en arbetsplats där det finns goda arbetsvillkor, en fördel och enkelt att ha barn. Vi kan forma det utifrån att vi har ett sådant perspektiv, det kan män också såklart, men en arbetsplats där kvinnor har egenmakt", säger Elin.

Kvinnor som sociala entreprenörer

Motiv

Steget bort från den offentliga sektorn

Svenska kvinnor har av tradition arbetat inom den offentliga sektorn, främst inom vård och omsorg, skola eller för ideella organisationer. Ett stort antal av de sociala företagen som bedrivs av kvinnor är fortfarande helt eller delvis beroende av offentlig finansiering. Kvinnorna har ofta en lång erfarenhet eller stor kunskap om målgruppen, verksamhetsområdet och samhällsnyttan sedan tidigare.

Social förändring

Majoriteten av kvinnor i Sverige som bedriver sociala företag betonar vikten av att deras företag inte är ett vanligt bolag utan ett företag som har ett betydelsefullt och socialt uppdrag.

Nathalie Aldana är grundare av Nathalie's Direct Trade och startade sin verksamhet som ett gensvar till den kritiska situationen för bönderna i Colombia där hennes pappa bor. Bönderna lever inte enbart i en våldsam miljö med blodiga massakrer och gerillagrupper som en del av vardagen, utan de var också dåligt betalda och utnyttjades orättvist av grossister. En stor del av frukten slösades därför helt onödigt bort. "Som entreprenör är du också ansvarig för sociala förändringar", säger Nathalie Aldana. Detta framhålls av samtliga kvinnor som intervjuats för den här studien, för vilket det är viktigt att se de sociala behoven. Att göra "en god gärning" som går att kombinera med ett företagande är vad som karaktäriserar dessa sociala företag.

Den främsta drivkraften hos många kvinnor är just att arbeta för sociala

förändringar. "Det "sociala" i ett socialt företagande handlar om att ta vara på människors talanger och förmågor, att inkludera människor i samhället", säger Evelina Lundqvist som är grundaren till The Good Tribe, ett socialt företag som arbetar för att minska matavfall. "I dag är det väldigt enkelt att bara arbeta för att nå resultat, men i slutändan frågar man sig själv – vad jobbar vi för egentligen?", tillägger Nina Forsberg, en av grundarna av Barista. "Att arbeta för något som du vet gör en skillnad är så mycket mer värt än att bli miljonär", säger hon.

Genus och socialt entreprenörskap

DStatistik från 2008 visar att upp till 35% av antalet sysselsatta kvinnor i Sverige är intresserade av att starta företag. Närmare 81% av kvinnorna har redan en idé eller vision för sitt sociala entreprenörskap och 29% av dessa kommer vara inom den offentliga sektorn. I Sverige har entreprenörskapet nästan fördubblats mellan 2007 och 2014, från 4,2% till 8,3% visar en kartläggning av entreprenörskap. Kvinnligt entreprenörskap växer betydligt snabbare än manligt entreprenörskap.

Genus som ett hinder för kvinnor att starta sociala företag

Studier visar att män är mer benägna att starta företag jämfört med kvinnor och sannolikheten att en man blir (social) entreprenör i Sverige är tre

gångar så stor som för en kvinna. Det finns tre avgörande skäl till detta. Det första är att kvinnor främst arbetar inom den svenska offentliga sektorn med vård och omsorg och att det finns fler politiska hinder att överbrygga för att bli en oberoende social entreprenör. För det andra, använder svenska kvinnor i större utsträckning det svenska socialförsäkringssystemet i någon form, med föräldraledighet inkluderat. För det tredje, så har kvinnor inte lika stor tillgång till kapital och resurser som män, vilket gör kvinnor beroende av extern finansiering. Slutsatsen som görs är därmed att kvinnor är mindre benägna att starta sociala företag.

Nicole Rehnström, grundare av Idékoll, menar att det här länkar till "the Cinderella syndrome".

"Kvinnor växer upp som i Disneyfilmer likt Askungen för att bli självständiga, snälla mot alla men det slutar alltid med att en prins räddar henne från situationer",

förklarar hon. "Du kan vara den bästa entreprenören men hemma kan du inte ta hand om allt", säger Nicole.

Hinder och utmaningar

De största utmaningarna och hindren för att starta upp och driva ett socialt företag för svenska kvinnor är en övervägande brist på finansiering, brist på nätverk, att vara osynliga, en negativ inställning från andra och avsaknaden av stöd. "Män är inte lika känslsamma men väldigt analytiska, intellektuella och rationella i sitt tänkande" och "kvinnor är mer försiktiga", säger Nathalie Aldana. Dessutom "är människor väldigt

skeptiska om du vill göra något med samhällsnytta", säger Nina Forsberg.

Svenska entreprenörskvinnor ser ändå sig själva bidra till kvinnors egenmakt. "Ja, för att kvinnorna jag stödjer får mer självförtroende så att de kan försörja sig själva och sina barn och inte vara beroende av en man", säger Nathalie Aldana. Men det är inte enbart att svenska kvinnor förstärker andra kvinnor – de själva blir också stärkta. "Jag känner mig hundra gånger starkare nu än för några år sen. Det har gett mig en enorm frihet.", säger Elin Wernquist, grundare av Barnrättsbyrån.

Social inverkan och samhällsnytta

Samhällsnyttan och syftet är för kvinnliga sociala entreprenörer generellt att skapa förändringar och att inkludera marginaliserade människor i samhället. Bland tillfrågade kvinnorna upplever samtliga att de varit framgångsrika och haft en inverkan på samhället. Även om inte alla sociala företag har explicita mål om en social inverkan på samhället, har de likväl sett förändringar och positiva resultat genom deras arbete. "Vi känner ändå att vi måste sätta upp mål eftersom det hänger samman med vår drivkraft och motivation", säger Evelina Lundqvist.

Olika nivåer av att göra skillnad är också viktigt, menar Evelina Lundqvist. "Både långsiktiga eller när vi jobbar i ett specifikt projekt", säger hon. Nicole Rehnström framhåller att det är viktigt att det också måste få göra en inverkan på dig själv också. "Jag upptäckte att om man ska vara en social entreprenör och fokusera på att ge tillbaka, måste du återinvestera och inte ha så mycket pengar själv, så att du nästan är minimalistisk. Du får inte fokusera på så mycket materiella saker till dig själv för då kan du fokusera mer på andra, ha mer tid och pengar för andra", säger Nicole.

Nina Forsberg menar att "när du jobbar för något som är bra och som har ett syfte, är det faktiskt roligare att komma till jobbet och mer motiverande". Nina har varit väldigt framgångsrik när det gäller att mäta sociala effekter och inverkan, eftersom Barista ger mer än 1200 barn i Afrika möjligheten att gå i skolan.

FALLSTUDIE

Nathalie's Direct Trade

Nathalie Aldanas sociala företag Nathalie's Direct Trade, har haft en betydelsefull effekt på bönder i Colombia som hon samarbetar med. Utan tidigare erfarenhet men med en längtan att lära och ta hjälp av kunniga människor, har hon snabbt utvecklat sitt företag. Nathalies stora och övergripande önskan och ändamål är att få fred i Colombia. "Att få fler bönder till att få hållbara levnadsvillkor bidrar till fred i Colombia", säger Nathalie. Under ett år köper Nathalie's Direct Trade 22 ton frukt från colombianska bönder, vilket är lika mycket som 13 månaders minimilön. "De använder ofta sin lön till återinvestering och att certifiera gården och för att spara till pensioner som de aldrig tidigare kunnat göra", säger Nathalie. Den inverkan och effekt sociala företag har för människor och samhällen på flera nivåer, både direkt och indirekt, är viktig för svenska sociala företag.